

13. Квіт С. М. Дмитро Донцов. Ідеологічний портрет / Сергій Миронович Квіт. – Київ, друкарня Київського університету, 2000. – 260 с.

Горбань Володимир

*студент I курсу
природничо-географічного факультету*

МДПУ імені Богдана Хмельницького

Таравська Яна

к.і.н., ст. викладач кафедри

історії,

археології і філософії

МДПУ

імені Богдана

Хмельницького

ВПЛИВ ПУБЛІЦИСТИЧНОЇ СПАДЩИНИ Д. ДОНЦОВА НА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Національна ідея є важливою запорукою та необхідною складовою для успішного перебігу державотворчих процесів. Розуміння компонентної багатомірності й змістовної глибинності цього поняття сприяє не тільки прискоренню консолідації людей, а також суттєвому спрощенню їхнього шляху до свободи, прогресу й національної незалежності.

Актуальність дослідження полягає у нагальній потребі визначення базових орієнтирів та місця молодого покоління в суспільно-політичному та культурному розвитку країни на етапі сучасності. І, оскільки, вирішальна роль у творенні успішного майбутнього належить саме молоді, то постає необхідність створення та коректного інтерпретування понятійно-категоріального апарату в означеній площині.

Метою даної статті є визначення ролі та місця публіцистичних праць Д.І. Донцова в складному процесі формування національної свідомості, а також запозичення найактуальніших для нашого часу критеріїв щодо їх вдалої реалізації на шляху виховання патріотично свідомої молоді.

Питання виховання національно свідомої молоді та проблеми формування «нової» людини, людини-лідера, яка б нарешті змогла згуртувати історично роз'єднаний український народ фрагментарно і в різний час досліджувались в працях Д. Андрієвського [1], М. Кугутяка [2], М. Леськова [3] та ін. Більш детально історичний процес становлення української національної ідеї та умови формування інтелектуальної еліти висвітлено О. Баганом [4; 5], Ю. Вільчинським [6], В. Колкутіним [7], С. Квітом [8; 9].

Видатний громадсько-політичний діяч, відомий публіцист та провідний ідеолог українського націоналізму Дмитро Донцов, частину своїх публіцистичних праць присвятив проблемам прищеплення молоді любові, поваги та почуття відповідальності перед долею своєї Батьківщини [10; 11;

12; 13]. В силу того, що епоха, в яку творив Дмитро Іванович, характеризувалась створенням якісно нового світогляду, головною задачею для публіциста було надання вичерпної та об'єктивної інтерпретації терміну «національна ідея» на основі аналізу поняття «нація». За його словами: «Що є нація, коли не скупчення мільйонів воль довкола спільного ідеалу?» [14]. Відтак, орієнтуючись на його погляди, можна говорити про важливість і навіть необхідність винайдення об'єднуючого фактору у вигляді спільної мети. Ця ідея, на переконання Дмитра Донцова, мала не тільки вирішити чисельні питання українців щодо його буття, самовизначення й самореалізації, але й дозволити цілій нації виступити як самостійний, ні від кого не залежний чинник» [15, с. 56].

Виходячи з того, що світоглядні позиції есеїста базувались на принципах волюнтаризму та ірраціоналізму, головну роль у розбудові національного світогляду суспільства він відводив не розуму, а мотивам, які культивуються чуттєво-емоційними компонентами нашої свідомості (бажання, афекти, пристрасті та ін.). Крім того, Д. Донцов стверджував, що саме духовна потреба людини передбачає тяжіння до активного життєствердження, динамічного руху, що в кінцевому результаті призводить не тільки до саморозвитку та самовдосконалення, але й до динамічного еволюціонування національної свідомості

Виділяючи два типи української людини та національних традицій, в деяких статтях автор вдало апелює до героїчно-естетичного ідеалу епох Середньовіччя та Козаччини, наголошуючи, що поширення в молодіжних колах народницької естетики занепаду у вигляді «пасивної гуманності» та «безоглядного мрійництва» являє собою своєрідну духовно-естетичну хворобу, яка потребує швидкої ліквідації [16, с. 67].

Ретельне вивчення публіцистичної спадщини Дмитра Івановича дозволяє стверджувати, що найпотужніше він проявив себе як фундатор конструктивного алгоритму для розбудови української держав. Головним завданням на цьому шляху він вважав, перш за все, осмислення долі свого народу, ідентифікацію та своєчасне порушення найактуальніших суспільно-політичних проблем [17, с. 55–56]. Бажаючи надихнути юного читача, публіцист у своїх творах на роль головного героя обирає «ідеальну» людину, яка б могла слугувати взірцем шляхетності, мужності і вірності національним ідеалам. Порушуючи питання протиставлення ідеалів особистості і маси, Дмитро Іванович головну увагу акцентує на здатності юного лідера до боротьби, самопожертви, протистояння загалу, а також на його спроможності бути справжнім «ідейним фанатом» націотворчої справи, яка б могла не тільки створити, але й очолити новий за духом і спрямуванням рух [18, с. 495].

Саме за елітою українського суспільства стоїть щасливе майбутнє нашої країни. І до цього соціального стану Д. Донцов відносить людину наділену рисами мужності, самовідданості, волі до влади, працелюбності та ін.

Здійснивши аналіз публіцистичного доробку Д. І. Донцова, який торкається головних питань в царині створення націоналістичної ідеології, доцільно звернути увагу на необхідність формування у молоді таких суспільно значущих характеристик як активність, ініціативність та рішучу готовність до змін. Для реалізації цих завдань необхідно зосередитись на збагаченні духовного світу людини та розвитку її інтелектуальних здібностей. Проаналізувавши головні критерії щодо успішної реалізації патріотичного виховання, які пропонує нам Дмитро Іванович у своїх вибраних працях, приходимо до висновку, що створення сприятливих у науковому та духовно-естетичному плані умов, допоможе реалізувати широке коло завдань стосовно виховання у наших нащадків справжньої національної гідності та істинної любові до своєї Батьківщини.

Література:

1. Андрієвський Д. Розбудова нації / Д. Андрієвський // Національна думка. – 1927. – № 7–8. – С. 1–7.
2. Когутяк М. Дмитро Донцов: поет лицарства українського [текст] / М. Когутяк // Бандерівець. – № 1(22). – 2001. – С. 4–5.
3. Леськова М. Дмитро Донцов: Філософія людини і нації / М. Леськова // Рідна школа. – 1996. – № 7. – С. 14–15.
4. Баган О. Джерела світоглядного націоналізму Дмитра Донцова: [передмова] / Олег Баган // Донцов Д. Вибрані твори. Політична аналітика (1912–1918 рр.) : у 10 т. / Д. Донцов – Дрогобич-Львів: Відродження, 2013. – Т. 1. – С. 5–19.
5. Баган О. За нову українську людину / О.Баган // Донцов Д. Вибрані твори: у 10 т. / Редкол.: О. Баган (відп. ред.) і ін.; літ. ред. Я.Радевич-Винницький. – Т. 3: Ідеологічна есеїстика (1922–1932 рр.) / Упоряд., передм., комент. О.Баган.– Дрогобич: ВФ «Відродження», 2012. – С.3 Вільчинський Ю. Політична філософія Дмитра Донцова / Ю. 6. Вільчинський // Українські проблеми. – 1994.– Ч. 2. – С. 13–16. –13.
7. Колкутіна В. Дмитро Донцов-літературний критик, представник української наукової еліти в післявоєнні часи в Західній Європі / В. Колкутіна // Україністика в Європі. Німеччина і Україна. – Мюнхен-Тернопіль, 2013. – С. 232- 245.
8. Квіт С. Сильна особистість в українській літературі / С. Квіт // Наш клич (Київ). – 1991. – Ч. 1. – С. 26–36.
9. Квіт С. Естетичні засади Дмитра Донцова / С. Квіт. – К.: Видавництво Лінгвістичного університету, 2000. – 37 с.
10. Донцов Д. Наші цілі / Д. Донцов // Донцов Д. Літературна есеїстика. – Дрогобич: ВФ “Відродження”, 2009. – С. 54–59.
11. Донцов Д. «Патріотизм» і націоналізм // Донцов Д. Вибрані твори: у 10 т. / Редкол.: О. Баган (відп. ред.) і ін.; літ. ред. Я. Радевич-Винницький. – Т.3: Ідеологічна есеїстика (1922–1932 рр.) / Упоряд., передм., комент. О.Баган. / Д. Донцов. – Дрогобич: ВФ «Відродження», 2012. – С.189–204.

12. Донцов Д. Маса і провід / Д. Донцов // Літературно-науковий вісник. – 1930. – № 3. – Т. 101. – 13. Донцов Д. Націоналізм // Донцов Д. Вибрані твори: у 10 т. / Редкол.: О. Баган (відп. ред.) і ін.; літ. ред. Я. Радевич-Винницький. – Т. 7: Ідеологічна та історіософська есеїстика (1923–1939 рр.) / Упоряд., передм., комент. О. Баган. / Д. Донцов. – Дрогобич: ВФ «Відродження», 2014. – С. 19–179.
13. Донцов Д. Національні гермафродити / Д. Донцов // Наш голос. – 1911. – № 7. – С. 4–17.
14. Донцов Д. Ідеологія чинного націоналізму [Електронний ресурс]. – Режим доступу до вид.: <http://dontsov-nic.org.ua/files/img/dontsov>
15. Донцов Д. Літературна есеїстика: [монографія] / Д. Донцов. – Дрогобич: Відродження, 2010. – 688 с.
16. Донцов Д. Криза нашої літератури / Д. Донцов // Донцов Д. Дві літератури нашої доби. – Торонто: Гомін України, 1958. – С. 47–68.
17. Донцов Д. Крок вперед / Д. Донцов // Доноцов Д. Літературна есеїстика. – Дрогобич: ВФ «Відродження», 2009. – С. 247–265
18. Донцов Д. Літературна есеїстика: [монографія] / Д. Донцов. – Дрогобич: Відродження, 2010. – 688 с

Гудзь Віктор

*к.і.н., доцент кафедри історії,
археології і філософії МДПУ імені
Богдана Хмельницького*

УКРАЇНСЬКИЙ ВИБІР МІЖ РОСІЄЮ І ЄВРОПОЮ В ДОНЦОВСЬКОМУ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОМУ ВИМІРІ

Вивченню відносин Росії як як орієнтального субстрату із Заходом, або ж «Оксидентом», Дмитро Донцов, присвятив численні спеціальні праці, 14 із яких вказав очільник Науково-ідеологічного центру імені Д. Донцова (Дрогобич), укладач 10-томника творів мислителя Олег Баган [1, с. 7]. Ці відносини неодмінно розглядаються через призму власної української національної ідеї, сформованої в умовах цивілізаційного вибору і протистояння. Теоретичні надбання Д. Донцова з цих питань досить глибоко опановані дослідниками: є і спогади, і статті, і різнофахові дисертації, і навіть монографії (М. Сосновський, 1974; С. Квіт 2000; І. Загребельний, 2014; О. Баган, 2015 та ін.), у яких висвітлені гострі і блискучі грані донцовського таланту.

Відтак на сьогодні ще актуальнішим стало зауваження Сергія Квіта 2000 року: «Але за останні десятиліття в Україні та діаспорі багато що з донцовської спадщини було викривлено, втрачено і забуто» [4, с. 7]. Тому й ставимо собі за мету проаналізувати донцовський діагноз Росії та бачення ним завдань України і Заходу для здійснення цієї агресивної імперії історичного присуду.

Знаменним є розділ праці Донцова «Дух Росії» під назвою «Сили антихриста» [5] де, він показує безбожжя і примітивізм російського суспільства та його еліти, котрі, як засвідчив видатний філософ В. Соловйов, жили лише догмами і обрядами, «ніскільки не дбаючи про те, щоб надати політичному і